

Building a better
working world

Ernst & Young Accountants LLP
Wasseenaarseweg 80
2596 CZ Den Haag
Postbus 90636
2509 LP Den Haag

+31 88 407 10 00
+31 88 407 4187
ey.com

Verenigde Vergadering van
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
Postbus 4059
3006 AB ROTTERDAM

Den Haag, 11 april 2014

Uitkomsten controle en overige informatie 2013

Geachte leden van de verenigde vergadering,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard. Wij willen u over de volgende onderwerpen informeren:

- ▶ uitkomsten jaarrekeningcontrole;
- ▶ kwaliteit beheersorganisatie;
- ▶ wensen en aandachtspunten;
- ▶ onafhankelijkheid en controleproces.

Wij hebben de kernpunten van ons verslag opgenomen in het hoofdstuk *Kernpunten*.

Onze controle is gericht op het vormen van een oordeel omtrent de jaarrekening over 2013. Bij de uitvoering van onze controle ondervinden wij de volledige medewerking en ondersteuning van de medewerkers van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard.

Ernst & Young Accountants LLP is een limited liability partnership opgericht naar het recht van Engeland en Wales en geregistreerd bij Companies House onder registratienummer OC335594. In relatie tot Ernst & Young Accountants LLP wordt de term partner gebruikt voor een (vertegenwoordiger van een) vennoot van Ernst & Young Accountants LLP. Ernst & Young Accountants LLP is statutair gevestigd te Lambeth Palace Road 1, Londen, SE1 7EU, Verenigd Koninkrijk, heeft haar hoofvestiging aan Boompjes 258, 3011 XZ Rotterdam, Nederland en is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel Rotterdam onder nummer 24432944. Op onze werkzaamheden zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin een beperking van de aansprakelijkheid is opgenomen.

mvd/9HZJ8P

De mogelijkheid om een open en eerlijke dialoog met u als lid van de verenigde vergadering te voeren, vormt een essentieel onderdeel van het controleproces, evenals van de algehele corporate governance. Wij waarderen deze mogelijkheid om de inzichten die uit onze controle voortkomen met u te kunnen delen.

Het concept van dit verslag hebben wij op 3 april 2014 besproken met de ambtelijke organisatie en op 8 april met de directie en de portefeuillehouder financiën. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard.

1 5 7 5 0 • 7 1 0 2

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

B. Minks RA
Director

Inhoudsopgave

Kernpunten	4	Onafhankelijkheid en controleproces	23
Kernpunten uit onze rapportage	5	Onafhankelijkheid	24
Uitkomsten jaarrekeningcontrole	7	Ons controleproces	26
Conclusie van de controle	8		
Onze analyse van het resultaat 2013	11		
Grondslagen van financiële verslaggeving	12		
Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle	16		
Kwaliteit beheersorganisatie	19		
Interne beheersmaatregelen	20		
Rechtmatigheidsbeheer	21		

Totaal aantal pagina's in dit rapport: 29

Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunten

De kernpunten uit onze rapportage kunnen als volgt worden samengevat

Uitkomsten jaarrekeningcontrole	Conclusie van onze controle	Er resteren geen materiële ongecorrigeerde controleverschillen of materiële her-rubriceringen voor de jaarrekening 2013. Dit betekent dat het jaarverslag en de jaarrekening 2013 zijn ingericht in overeenstemming met het BBVW en de in de programmarekening opgenomen balans en toelichting en rekening van baten en lasten een getrouwe weergave zijn van de financiële positie en baten en lasten van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard.
	De jaarrekening is rechtmatig	Wij zijn voornemens bij de jaarrekening van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard een goedkeurende verklaring af te geven met betrekking tot de rechtmatigheid. Dit betekent dat de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2013 in overeenstemming zijn met de door de relevante wet- en regelgeving.
	Belangrijkste controleverschillen	In het hoofdstuk <i>Conclusie</i> van de controle is een overzicht opgenomen van de door ons geconstateerde controleverschillen welke de rapporteringstolerantie overschrijden. Onderstaand lichten we de belangrijkste ongecorrigeerde controleverschillen toe.
	Controleverschil 1	Geen grondslag voor onderhoudsvoorziening Gemeenlandshuis wegens geplande renovatie in 2014. Saldo ultimo 2013 € 271.000.

Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunten

De kernpunten uit onze rapportage kunnen als volgt worden samengevat

Financiële positie	<p>Uit de paragraaf incidentele baten en lasten blijkt dat per saldo geen sprake is van bijzondere posten. De solvabiliteit van uw Hoogheemraadschap is in lijn met voorgaand jaar bijna 19%.</p>
Uitkomsten jaarrekeningcontrole	<p>Op programmaniveau en voor de mutaties in de bestemmingsreserves is in 2013 geen sprake van overschrijdingen. Voor een beperkt aantal investeringskredieten zijn wel overschrijdingen ontstaan, deze vallen echter binnen de 10% van het investeringskredieten en worden in lijn met de financiële verordening door middel van vaststelling van de jaarrekening 2013 door de verenigde vergadering goedgekeurd. Dit is toereikend toegelicht in de jaarrekening. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.</p>
Kwaliteit beheersorganisatie	<p>Op grond van onze controle naar de opzet, het bestaan en de werking van de administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) stellen wij vast of het hoogheemraadschap "in control" is, voor die processen die voor de programmaverantwoording van belang zijn. Uit onze (interim)controle 2013 is naar voren gekomen dat de interne beheersing in de lijnorganisatie op het vereiste niveau is. Ook stelden wij vast dat de verbijzonderde interne controlefunctie van goede kwaliteit is.</p>
Bestuurlijke aandachtspunten	<p>Naast onze certificerende functie hebben wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard het afgelopen jaar over meerdere onderwerpen geïnformeerd. Voor het komende jaar vinden wij het, gelet op het voorgaande, belangrijk dat het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard prioriteit geeft aan de volgende onderwerpen:</p> <ul style="list-style-type: none">▶ Verdere documentatie en monitoring Verbonden partijen;▶ Projectbeheer nHWBP projecten in relatie tot financieringsbehoefte .

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Conclusie van de controle

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Controleverklaring

Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard over het boekjaar geëindigd op 31 december 2013 af te geven. In deze verklaring bevestigen wij dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2013 als van de activa en passiva per 31 december 2013 in overeenstemming met het *Besluit begroting en verantwoording waterschappen*.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2013 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder de verordeningen van het Hoogheemraadschap.

De jaarrekening en het jaarverslag dienen te worden opgemaakt in overeenstemming met het BBVW. Wij hebben vastgesteld dat de jaarrekening 2013 van uw Hoogheemraadschap geen materiële afwijkingen vertoont ten opzichte van de voorschriften van het BBVW.

Daarnaast is door ons nagegaan of het jaarverslag de minimale wettelijk voorgeschreven informatie bevat en of de inhoud van dit verslag geen tegenstrijdigheden bevat met de door ons gecontroleerde jaarrekening. Wij hebben vastgesteld dat de inhoud van het jaarverslag niet strijdig is met de jaarrekening.

Wij zijn er bij ons oordeel van uitgegaan dat de verenigde vergadering de nu overlegde jaarrekening ongewijzigd vaststelt. Indien er nog wijzigingen worden aangebracht in de definitieve vorm van de jaarrekening dienen wij deze te beoordelen alvorens onze controleverklaring hierbij mag worden opgenomen.

Conclusie van de controle

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Controleverschillen

Tijdens onze controle inventariseren wij verschillen tussen enerzijds bedragen, classificaties, presentatie en toelichting van jaarrekeningposten die het Hoogheemraadschap heeft opgenomen of gerapporteerd en anderzijds bedragen, classificaties, presentatie of toelichting zoals die naar onze mening in overeenstemming met het *Besluit begroting en verantwoording waterschappen* dienen te worden opgenomen of gerapporteerd. In het kader van de jaarrekening 2013 is één presentatiecorrectie doorgevoerd voor een bedrag van € 754.000 waarde de vorderingen en de vooruitbetaalde bedragen voor dit bedrag zijn verlaagd.

Onderstaand is een overzicht van de materiële verschillen opgenomen, die zijn geconstateerd tijdens onze controle en welke zijn aangepast door het college van D&H. Wij hebben geëvalueerd in hoeverre onderstaande verschillen voortkomen uit een tekortkoming in de interne beheersing. Tevens is een overzicht opgenomen van de onjuistheden die wij tot aan de datum van dit verslag hebben gesignaleerd en niet door het Hoogheemraadschap zijn gecorrigeerd. Daarnaast zijn eventuele rechtmatigheidsfouten in dit overzicht opgenomen.

Gecorrigeerde verschillen			Referentie in dit verslag
Post/omschrijving verschil	Bedrag €/verwijzing naar regelgeving	Effect van deze constatering op de interne beheersing	
N.v.t.			

Conclusie van de controle

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

In bijlage 1 is het overzicht met ongecorrigeerde controleverschillen opgenomen dat is verstrekt aan het college van D&H en als bijlage bij de *Bevestiging bij de jaarrekening* is gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen in bijlage 1 met het college van D&H besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college D&H moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten ter hoogte van € 271.000 en onzekerheden ter hoogte van € 0 zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van respectievelijk € 800.000 en € 2.400.000.

Daarnaast is een niet materiële presentatie correctie van € 320.000 niet gecorrigeerd. Het betreft een onderhanden project dat momenteel als materiële vaste activa is verantwoord, waar deze als immateriële vaste activa verantwoord dient te worden. De post zal in 2014 bij ingebruikname worden gecorrigeerd.

De kwalitatieve factoren die hierbij in overweging zijn genomen, zijn:

- ▶ het effect op het resultaat voor en na bestemming;
- ▶ het effect op de balansposten, inclusief het eigen vermogen;
- ▶ het effect op significante toelichtingen, individuele items, sub totaal of totaal in de jaarrekening.

Wij lichten de ongecorrigeerde verschillen nader toe.

Ongecorrigeerde verschillen			
Post/omschrijving van de toelichting	Bedrag in €		Referentie in dit verslag
	Fout	Onzekerheid	
Geen grondslag voor onderhoudsvoorziening Gemeenlandshuis wegens geplande renovatie in 2014	271.000	-	Zie pagina 16
Totaal	271.000	-	

Onze analyse van het resultaat 2013

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Voordelig resultaat nader besproken

Het saldo van baten en lasten (na bestemming) over het jaar 2013 bedraagt € 1.961.000 voordelig ten opzichte van een begroot resultaat van € 1.329.000 negatief.

Het resultaat over 2013 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting €	Rekening 2013 €	Afwijking €
Totale nettolasten	80.161	77.849	2.312
Totale baten	78.832	79.810	978
Resultaat vóór bestemming	(1.329)	1.961	3.290
Mutaties in reserve	0	0	0
Resultaat na bestemming	(1.329)	1.961	3.290

De verschillen tussen de realisatie en begroting zijn nader toegelicht in de jaarrekening op het niveau van de kostensoorten.

Uw begrotingsbeheer op orde

Het begrotingsbeheer van uw Hoogheemraadschap is op orde waarbij periodiek in de vorm van bestuursrapportages tussentijds wordt gerapporteerd over de stand van zaken.

Ten opzichte van de laatste begroting 2013 zijn de volgende zaken relevant. Incidenteel lagere lasten van in totaal € 1,7 miljoen en hogere baten van totaal € 1,6 miljoen, verklaren dat het resultaat over 2013 in totaal € 3,3 miljoen hoger is dan begroot.

De incidenteel lagere lasten worden met name veroorzaakt door lagere (afschrijvings)kosten van per saldo € 1,2 miljoen ten opzichte van de € 5,4 miljoen die in de begroting is opgenomen inzake de invoering van het duurzaam financieel beleid dat eind 2013 is vastgesteld.

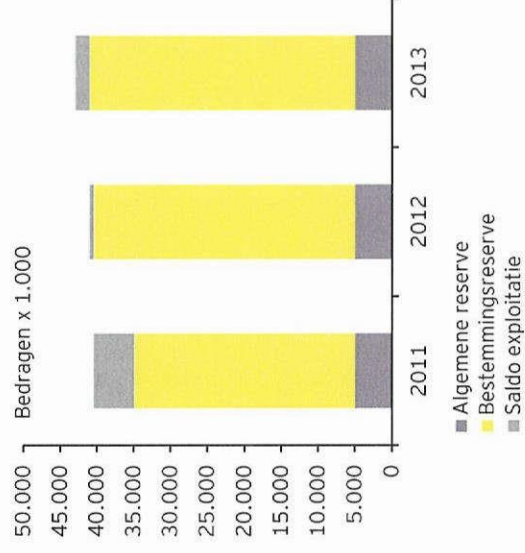
De baten zijn hoger vanwege een hogere opbrengst van € 1 miljoen waterschapsbelastingen zoals opgenomen in de in maart 2014 ontvangen definitieve afrekening 2013 van het RBG. Deze stijging is met name veroorzaakt door meevallende resultaten op de invordering van openstaande belastingvorderingen.

Onze analyse van het resultaat 2013

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Eigen vermogen neemt toe

Het eigen vermogen, inclusief het resultaat na bestemming, bedraagt per jaareinde 2013 volgens de jaarrekening € 43 miljoen en heeft zich vanaf 2011 als volgt ontwikkeld:

Van de totale reserves ter hoogte van € 43 miljoen is € 5 miljoen opgenomen als vaste algemene reserve.

In lijn met voorgaande heeft naast de resultaatbestemming van voorgaand jaar geen wijziging plaatsgevonden in het eigen vermogen. Hierdoor komt het resultaat voor bestemming van € 1.961.000 overeen met het resultaat na bestemming.

Kwaliteit van het resultaat

Uit de paragraaf incidentele baten en lasten blijkt dat het saldo incidentele baten en lasten per saldo vrijwel nihil is. De grootste incidentele baten en lasten zijn:

- ▶ Bate van € 3,8 miljoen in verband met de afwikkeling van het project dijkwerk Nederlek, deze post is volledig verwerkt in de begroting 2013.
 - ▶ Lasten van in totaal € 4 miljoen in verband met éénmalige exploitatiekosten vanwege de invoering van duurzaam financieel beleid.
- De laatste begroting hield rekening met een totale last van € 5,4 miljoen.

Solvabiliteit

De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Het huidige solvabiliteitspercentage voor uw waterschap bedraagt per 31 december 2013 18,6% (2012: 18,7%).

Financiering

In 2013 heeft u een langlopende lening afgesloten. Deze lening van € 15 miljoen heeft een looptijd van 25 jaar met een rentepercentage van 2,89%. Wij constateren dat het gemiddelde rentepercentage door deze nieuwe lening afneemt. Deze lening is aangetrokken om investeringen in de vaste activa te kunnen financieren. Verder is uw Hoogheemraadschap binnen de wettelijke grenzen voor de kasgeldlimiet en de renterisiconorm gebleven. Voor een nadere beschouwing ten aanzien van uw financieringspositie verwijzen wij u naar de paragraaf *Financiering* van de jaarrekening 2013.

Risicobeheersing

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf *Weerstandsvermogen* opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2013 is gevoerd.

In de paragraaf *Weerstandsvermogen* is vermeld dat op basis van de onderkende risico's gerelateerd aan verbonden partijen en overige risico's geen specifiek geoormdt weerstandsvermogen wordt aangehouden.

Verder is toegelicht dat vanwege de mogelijkheid voor het

Hoogheemraadschap om relatief eenvoudig middelen aan te trekken, door de onbenutte belastingcapaciteit, heeft HHSK in theorie een onbeperkt beschikbare weerstandscapaciteit. Uit het oogpunt van de benodigde weerstandscapaciteit zijn omvangrijke algemene reserves naast de tariefegalisatiereserves daarom niet noodzakelijk. Wel kan het wenselijk worden geacht om naast de tariefegalisatiereserves nog enige algemene reserves aan te houden waarmee eventuele tegenvallers worden opgevangen. Dit biedt dus extra ruimte om tariefschommelingen te voorkomen. Gelet op de bovenvermelde omstandigheden dient het weerstandsvermogen van het Hoogheemraadschap als voldoende te worden bestempeld en is er geen aanleiding de huidige bodemreserves te vergroten/verhogen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aanvaardbaarheid van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Naar onze mening zijn de door het college van D&H gekozen waarderinggrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

Schattingswijzigingen en stelselwijziging

In de nota afschrijvingsbeleid 2014 heeft uw Hoogheemraadschap aanpassingen doorgevoerd in de activering en afschrijving van activa in het kader van duurzaam financieel beleid. In de jaarrekening 2013 heeft uw Hoogheemraadschap op basis van de nota afschrijvingsbeleid 2014 de volgende schattingswijzigingen doorgevoerd in de activering en afschrijving van vaste activa:

- ▶ Uitsplitsing van slijbverwerkingsinstallaties in drie componenten met verschillende verwachte levensduur.
- ▶ Afschrijving van activa van derden in vijf jaar voor investeringen vanaf 2013 die vanaf 2014 worden afgeschreven.
- ▶ Afschrijving van transportsystemen in 40 jaar in plaats van 30 jaar. Dit geldt voor investeringen vanaf 2013 die vanaf 2014 worden afgeschreven.

Op basis van de nota afschrijvingsbeleid 2014 is ook een stelselwijziging doorgevoerd waarbij kosten voor onderzoek en ontwikkeling niet geactiveerd worden maar ten laste van de exploitatie worden gebracht. In het verlengde hiervan heeft uw Hoogheemraadschap alle in het verleden geactiveerde kosten voor onderzoek en ontwikkeling in 2013 ten laste van het resultaat gebracht.

De stelselwijziging en de schattingswijzigingen zijn toereikend toegelicht in de jaarrekening 2013.

Materiële alternatieve verwerkingswijzen

Inzake de jaarrekening 2013 zijn geen materiële alternatieve verwerkingswijzen van toepassing.

Grondslagen van financiële verslaggeving

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Schattingsprocessen binnen de jaarrekening

Het D&H is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van het Hoogheemraadschap beoordelen wij deze door D&H gemaakte schattingen. Wel hebben wij een beschouwing ten aanzien van de belangrijkste schattingen opgenomen.

Sensitiviteit schattingen hoog, door onzekere (externe) omstandigheden

Sensitiviteit schattingen is gemiddeld

Sensitiviteit schattingen ligt laag

Belangrijke schattingen	Beoordeling 2012	Beoordeling 2013	Toelichting
Waardering van immaterieel vast actief			De waardering en afschrijving van materiële vaste activa vindt plaats op basis van de nota afschrijvingsbeleid.
Waardering materiële vaste activa inclusief afschrijvingen			De waardering en afschrijving van materiële vaste activa vindt plaats op basis van de nota afschrijvingsbeleid.
Te betalen vervuilingseenheden grensoverschrijdend afvalwater			Het Hoogheemraadschap heeft de verplichting ultimo 2013 ingeschat op basis van alle voorliggende informatie.
Beoordeling toereikendheid van uw voorzieningen			Voorzieningen zijn gebaseerd op meerjarenplannen. Deze plannen worden periodiek geactualiseerd.
Beoordeling van de risico's ten aanzien van de niet uit de balans blijvende verplichtingen			Op basis van de verplichtingen administratie en overige contracten is de toelichting in de jaarrekening verantwoord.

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Inleiding

Deze paragraaf geeft een uiteenzetting van de werkzaamheden en bevindingen ten aanzien van de belangrijke aandachtsgebieden in de controle die nog niet eerder in dit verslag zijn toegelicht.

Rubricering investering

In de jaarrekening 2013 is onder de materiële vaste activa een bedrag van € 320.000 opgenomen. Dit bedrag is een bijdrage aan het Recreatieschap Rottemeren en dient derhalve als bijdrage in activa van derden verantwoord te worden onder de immateriële vaste activa. De investering is per balansdatum nog niet afgerond. Uw Hoogheemraadschap zal in 2014 de resterende uitgaven verrichten en het totaalbedrag activeren onder de immateriële vaste activa.

Investeringen nHWBP

Het Hoogheemraadschap heeft ultimo 2013 voor een totaalbedrag van € 1,4 miljoen aan uitgaven verricht voor een project dat is opgenomen in het conceptprogramma nHWBP. Dit project is nog in de verkenningfase. Deze kosten zijn in de jaarrekening 2013 als te vorderen subsidie verantwoord. Mede als gevolg van vertraging in de vaststelling van de subsidievoorwaarden heeft het Hoogheemraadschap tot op heden nog geen subsidiebeschikking ontvangen. Op basis van de Regeling subsidies waterbescherming 2014, die op 1 april 2014 in gaat, zal het Hoogheemraadschap een subsidieaanvraag indienen ter dekking van deze projectkosten.

Kortlopende schulden

In de jaarrekening 2013 is onder de vooruit ontvangen bedragen een bedrag van € 754.000 opgenomen dat betrekking heeft op toekomstige afkoop van onderhoud voor rekening van de gemeente Zoetermeer. Omdat zowel de ontvangst in 2014 heeft plaatsgevonden en de opbrengst betrekking heeft op 2014 zijn zowel de activa als passiva voor in totaal € 754.000 te hoog verantwoord in het kader van de presentatie in de jaarrekening 2013 is deze post, in overeenstemming met verslaggevingsregels, geëlimineerd op de vooruit ontvangen bedragen en te vorderen bedragen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Voorzieningen

Uitimo 2013 is voor een totaalbedrag van € 5,76 miljoen aan voorzieningen verantwoord in de jaarrekening.

De voorziening onderhoudsbagwerk bedraagt ultimo 2013 € 3,1 miljoen is gebaseerd op het vijfjarige uitvoeringsplan dat doorloopt tot en met 2015. Voor 2015 is een momenteel een mogelijke tekort geraamd van € 185.000. In 2014 zal het Hoogheemraadschap het uitvoeringsplan actualiseren, de verwachting is dat het onderhoudswerk sluitend kan worden uitgevoerd en geen extra dotatie noodzakelijk is.

Het Hoogheemraadschap is voornemens om in 2014 het Gemeenschapshuis te renoveren. Over de financiering hiervan heeft nog geen besluitvorming plaatsgevonden. Omdat de renovatiekosten levensduur verlengend zijn zullen deze geactiveerd worden. Hierdoor is geen noodzaak meer voor de vorming van een onderhoudsvoorziening. Het saldo van de voorziening ad € 271.000 dient derhalve vrij te vallen. Wij hebben hiervoor een onjuistheid opgenomen in onze foutevaluatie.

Grensoverschrijdend afvalwater

Wij hebben de verantwoording in 2013 over de Bruto Vervuilingseenheden 2009 van het hoogheemraadschap van Delfland in het kader van grensoverschrijdend afvalwater gecontroleerd. Op basis van onze werkzaamheden bij de Regionale Belasting Groep hebben wij een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij de verantwoording.

Op het gebied van grensoverschrijdend afvalwater heeft het hoogheemraadschap nauwe samenwerking met aangrenzende waterschappen. Voor het inzicht in de vervuilingseenheden (VE's) is het Hoogheemraadschap mede afhankelijk van de RBG. Wij hebben vastgesteld dat in 2013 verbeteringen zijn aangebracht in de informatievoorziening vanuit RBG aan het hoogheemraadschap. Hierdoor is binnen het hoogheemraadschap sprake van meer inzicht in de verwachte afrekeningen met de diverse waterschappen.

Naast de verbetering in de informatievoorziening zijn in 2013 ook belangrijke stappen gezet voor het actualiseren van de contracten met de verschillende waterschappen.

Verbonden partijen

In 2013 heeft het hoogheemraadschap de nota verbonden partijen geactualiseerd. Hierbij zijn onder andere accounthouders bepaald per verbonden partij. Deze accounthouders hebben de verantwoordelijkheid gekregen om de financiële gezondheid van de verbonden partijen te monitoren op basis van de beschikbare financiële informatie (ondermeer door tijdig verkrijgen van begroting, jaarverslag e.d.) en overleg met de betreffende verbonden partij. Wij onderschrijven het belang van deze maatregelen. Een aandachtspunt ten aanzien van verbonden partijen is de tijdige beschikbaarheid van (gecontroleerde) financiële informatie. Vaak is informatie over het boekjaar pas na het opstellen van de jaarrekening van het Hoogheemraadschap beschikbaar, waardoor de kans bestaat dat eventuele financiële risico's niet volledig zijn opgenomen in de jaarrekening van het Hoogheemraadschap.

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

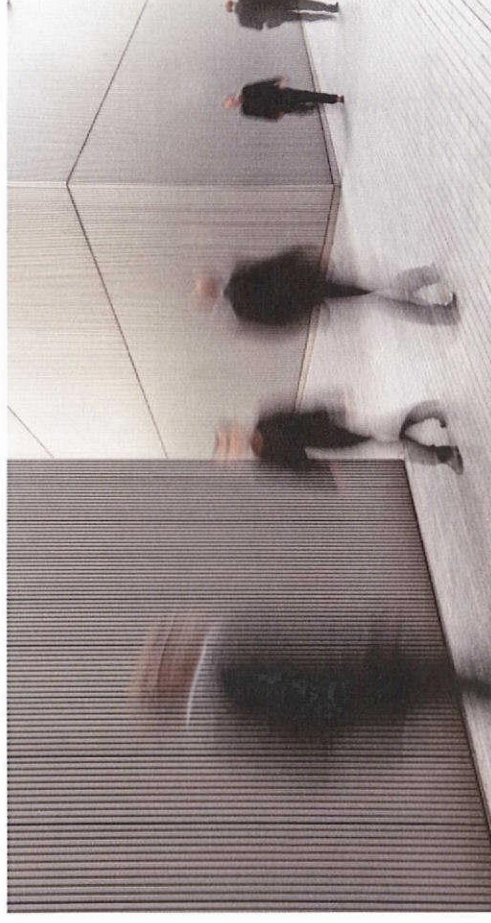
Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Wet normering topinkomens

Per 1 januari 2013 is de *Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector* (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd.

Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.

In het kader van de jaarrekening 2013 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting gecontroleerd. Uit onze controle zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen.

A yellow parallelogram graphic is positioned on the left side of the page, tilted slightly to the right. It contains the text 'Kwaliteit' and 'beheersorganisatie' stacked vertically.

**Kwaliteit
beheersorganisatie**

Interne beheersmaatregelen

Kwaliteit beheersorganisatie

Algemeen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2013 van het Hoogheemraadschap hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw Hoogheemraadschap, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven. Wij steunen voor de volgende processen op uw interne beheersing, hetgeen betekent dat wij minder uitgebreide werkzaamheden per jaareinde behoeven te verrichten.

Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole.

Positie verbijzonderde interne controle

De interne controlefunctie binnen uw Hoogheemraadschap maakt onderdeel uit van de afdeling Bedrijfsadvies en Ondersteuning en rapporteert haar bevindingen aan de ambtelijke opdrachtgevers, directie en aan de Verenigde Vergadering. De interne onafhankelijkheid wordt gewaarborgd doordat de afdeling Bedrijfsadvies en Ondersteuning direct valt onder de directie en niet verantwoordelijk is voor de operationele processen binnen uw Hoogheemraadschap.

Door middel van uitvoering van de werkzaamheden op basis van het auditjaarplan, de vastlegging van de bevindingen in verslagen en de afstemming van de bevindingen met de afdelingen en de directie wordt de genodigde kwaliteit van de uitkomsten gewaarborgd.

Automatisering

De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

In paragraaf *Rechtmatigheid* van hoofdstuk *Ons controleproces* hebben wij de gehanteerde kaders voor onze rechtmatigheidscontrole nader toegelicht. Buiten hetgeen reeds eerder is gemeld, hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd in het kader van rechtmatigheid. In het vervolg van deze paragraaf geven wij onze bevindingen bij deze onderwerpen.

Het normenkader is op 27 november 2013 door uw Verenigde vergadering vastgesteld. Het normenkader is intern bij uw Hoogheemraadschap vertaald in interne controleprotocollen, waarna voor de geïdentificeerde risico's de getroffen beheersingsmaatregelen in kaart zijn gebracht. De werking van deze maatregelen is met voldoende diepgang getoetst en de uitkomsten hiervan zijn voor de processen met een duidelijke audittrail vastgelegd.

Zoals reeds aangegeven in de managementletter hebben wij vastgesteld dat voor de processen waar wij aandachtspunten hebben geïdentificeerd, u dit intern ook heeft onderkend. Waar in onze visie actie nodig is heeft u verbeterplannen opgesteld en zijn deze verbeterplannen intern door u in uitvoering genomen. Wij zijn van mening dat het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard voor het boekjaar 2013 een deugdelijk rechtmatigheidsonderzoek heeft uitgevoerd.

De begrotingsoverschrijdingen zijn goed toegelicht

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van de verenigde vergadering is gerespecteerd. In hoofdstuk *Ons controleproces* van deze rapportage lichten wij de controleaanpak en de verantwoordelijkheden van college D&G, verenigde vergadering en accountant nader toe.

Op programmaniveau en voor de mutaties in de bestemmingsreserves is in 2013 geen sprake van overschrijdingen. Voor investeringskredieten zijn wel overschrijdingen ontstaan. Deze vallen binnen de 10% van het investeringskredieten en worden in lijn met de financiële verordening door middel van vaststelling van de jaarrekening 2013 door de verenigde vergadering goedgekeurd. Dit is toereikend toegelicht in de jaarrekening. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

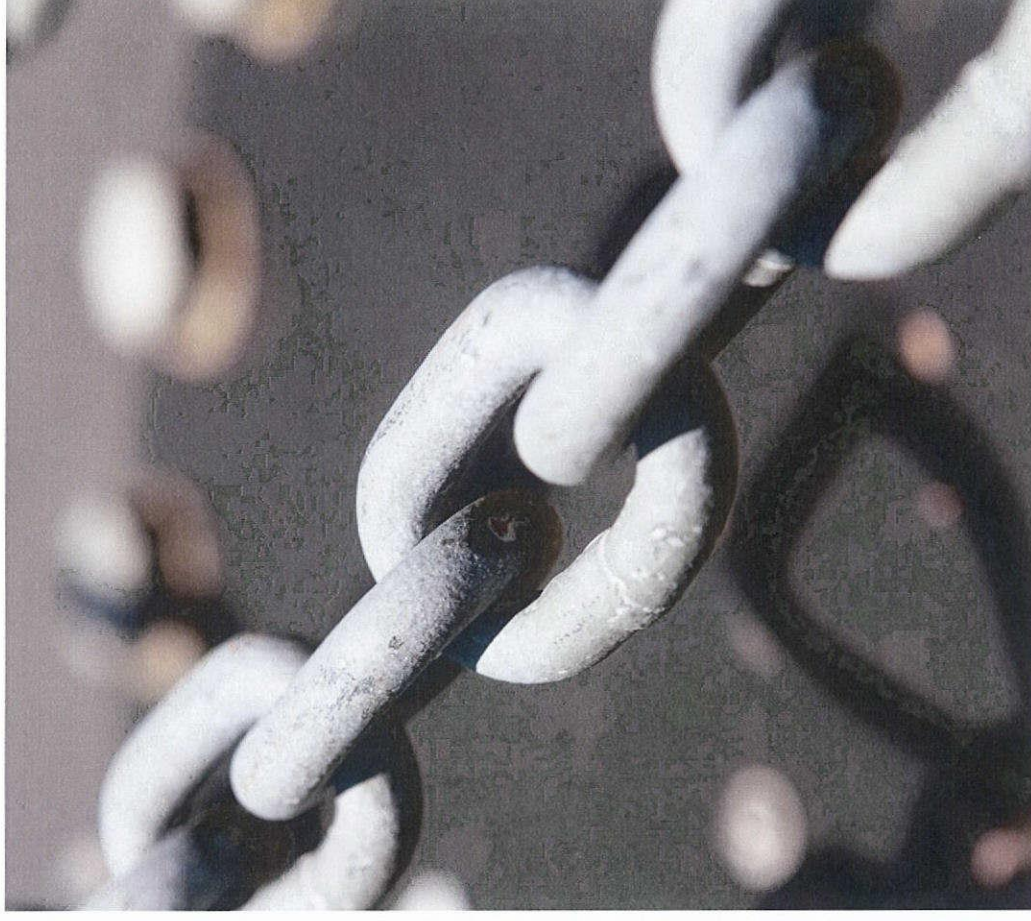
In de ex- en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw Hoogheemraadschap heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf *Weerstandsvermogen* van het jaarverslag.

Daarnaast hebben wij gericht geïnformeerd naar de lopende procedures waarbij het Hoogheemraadschap betrokken is, teneinde indicaties te verkrijgen over de eventuele risico's op dit vlak. Op grond hiervan beschikken wij niet over aanwijzingen die een nader onderzoek naar de (financiële) gevolgen noodzakelijk maakt.

Onafhankelijkheid en controleproces

Onafhankelijkheid en controleproces

Inleiding

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Het Nederlandse parlement heeft in dit kader met ingang van 2013 een wettelijke regeling ingevoerd inzake een strikte scheiding van controle en advies, alsmede vanaf 2016 verplichte kantoorrotaties bij OOB's (Organisaties van Openbaar Belang). Hiermee loopt Nederland vooruit op Europese regelgeving, waarover in december 2013 een akkoord is bereikt dat minder ver gaat dan de Nederlandse wet. Kern van het Europees Barnierakkoord is een verbod op bepaalde non-auditdiensten, een limiet op de levering van toegestane non-auditdiensten tot 70% van de audit fee en kantoorrotatie eens in de tien jaar welke periode na een nieuwe tender met tien jaar verlengd kan worden. Ook de *Nederlandse Beroepsorganisatie voor Accountants* (NBA) heeft de onafhankelijkheidsregels voor zijn leden verder aangescherpt. Met de nieuwe *Verordening inzake Onafhankelijkheid* (ViO) zijn de regels vanaf 2014 strikter dan de *Code of Ethics* en wordt een kader gecreëerd dat verder gaat dan internationaal gebruikelijk is. Zo geeft de NBA een meer expliciete uitleg aan bedreigingen van de onafhankelijkheid die voortvloeien uit de perceptie van het publiek.

Belangrijkste wijzigingen in de ViO

De belangrijkste wijzigingen in de ViO hebben betrekking op:

- ▶ een nadere toetsing van geschenken en uitingen van gastvrijheid vanaf een grens van € 100. Dit geldt zowel voor ontvangen als verstrekte geschenken en uitingen van gastvrijheid;
- ▶ een verbod van sponsoring van een assurancecliënt ter verkrijging van naamsbekendheid;

- ▶ het afschaffen van het onderscheid tussen een opdracht tot controle van de jaarrekening en andere assurancediensten (bijvoorbeeld controle van een MVO-verslag). De oude regels kenden nog een lichter regime voor andere assurancediensten;
- ▶ de introductie van het begrip gelieerde derde dat de reikwijdte van het verbod op het leveren van adviesdiensten aan andere entiteiten binnen de groep bij OOB's inperkt. Relaties met zustervennootschappen worden buiten beschouwing gelaten. Daarnaast vallen moedervennootschap(pen) wel onder het begrip gelieerde derde, ongeacht het materiële belang.

De strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor OOB's vanaf 1 januari 2013 en kantoorrotatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2016.

Impact nieuwe regels op relatie Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en EY

Deze nieuwe regels hebben geen invloed op de relatie tussen het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en EY.

Wat is de reikwijdte van onze opdracht

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2013 van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard gecontroleerd. Deze jaarrekening is onder verantwoordelijkheid van het college van D&H opgesteld. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Waterschapsbesluit en het door de verenigde vergadering vastgestelde controleprotocol. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Onze controleaanpak in het kort

Onze controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van zowel de baten en lasten als de activa en passiva, alsmede het voor de naleving van de wet- en regelgeving relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn, maar die niet ten doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van het

hoogheemraadschap. In hoofdstuk *Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle* hebben wij u inzicht gegeven in de significante risico's, onze controleaanpak en bevindingen ten aanzien van de jaarrekeningcontrole.

Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving, van de redelijkheid van schattingen die het college van D&H van uw Hoogheemraadschap heeft gemaakt en een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

De met u afgesproken goedkeurings- en rapporteringstoleranties

Op grond van het Waterschapsbesluit stelt de verenigde vergadering de goedkeuringstolerantie vast die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren.

Het controleprotocol en de goedkeuringstolerantie zijn op 20 oktober 2009 vastgesteld door het college van D&H en vervolgens ter besluitvorming gebracht van de verenigde vergadering.

Op grond van de jaarrekening 2013 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 800.000 (1%) en voor onzekerheden € 2.400.000 (3%). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden.

Ons controleproces

Onafhankelijkheid en controleproces

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

De rapporteringstolerantie, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden, is door de verenigde vergadering bepaald op € 100.000.

Goedkeurings-tolerantie	Goed-keurend	Beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1 < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3 < 10\%$	$\geq 10\%$	-

Belangrijke aandachtsgebieden in de controle

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het college van D&H en de verenigde vergadering over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2013 onderkend.

Aan de volgende punten werd extra aandacht besteed bij het nader uitwerken van onze controleaanpak: [voorbeeld]

- ▶ schattingen en toelichtingen in de jaarrekening;
- ▶ rechtmatigheid;
- ▶ Aanbestedingswet 2012
- ▶ Wet normering publieke topinkomens;

Begrotingsbeheer

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van de verenigde vergadering is gerespecteerd. Voor een juiste oordeelsvorming is het van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de verenigde vergadering geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten.

Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Dit betreft enkel de nettolasten omdat hierop een beoordeeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid.

Het is de verantwoordelijkheid van het college van D&H om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan de verenigde vergadering. Het is de verantwoordelijkheid van de verenigde vergadering om hier dan tijdig een besluit over te nemen.

Onafhankelijkheid en controleproces

Het is de verantwoordelijkheid van de accountant om de

begrotingsrechtmatigheid van de lasten en investeringen te toetsen. Dit doen wij onder andere door:

- ▶ vast te stellen of begrotingsafwijkingen tijdig zijn signaleerd en zijn omgezet in een begrotingswijziging ter autorisatie aan de raad;
 - ▶ vaststellen of kostenoverschrijdingen leiden tot een onrechtmatigheid, welke meegewogen moet worden in het accountantsoordeel of niet.
- Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid hoeven niet te worden meegewogen in het accountantsoordeel.

Rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2013 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het Waterschapsbesluit en het controleprotocol van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ het rechtmatigheidsbeheer;
- ▶ de naleving van het voorwaardencriterium;
- ▶ de begrotingsrechtmatigheid;
- ▶ het misbruik-en-oneigenlijk-gebruikcriterium;
- ▶ de niet-financiële beheershandelingen.

Frauderisico's

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat (*Standaard 240, De verantwoordelijkheden van de accountant met betrekking tot fraude in het kader van een controle van financiële overzichten*). Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden. Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het college van D&H, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties.

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust zowel bij de directie als bij het college van D&H. Het is van belang dat het college van D&H, onder toezicht van de verenigde vergadering, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Naleving wet- en regelgeving

Wij informeren de verenigde vergadering over fraude en illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben.

Wij hebben bij aanvang van onze controle geen frauderisico's gesignaleerd. Dit inzicht is gedurende onze controle niet gewijzigd. Verder hebben wij vanuit het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard geen signalen of aanwijzingen ontvangen dat sprake is van fraude die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben.

Ons controleproces

Onafhankelijkheid en controleproces

Samenwerking met EY-experts

Wij hebben voor onze controle geen aanleiding gezien om gebruik te maken van interne experts.

Samenwerking met de ambtelijke organisatie

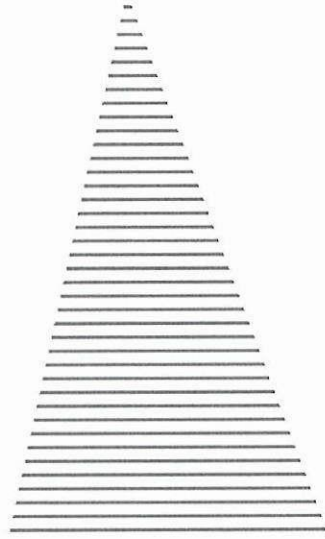
De samenwerking met de ambtelijke organisatie is naar wens verlopen.

Samenwerking met andere accountants

Ter waarborging van een deugdelijke grondslag van ons oordeel hebben wij met betrekking tot de belastingverantwoording van de RBG aan uw Hoogheemraadschap een dossierreview uitgevoerd bij Deloitte accountants als wettelijke accountant van de RBG. Uit deze review zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen.

Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenwaard Uitkomsten controle en overige informatie 2013

Rapportage aan de Verenigde Vergadering

Building a better
working world